

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING INOM CEPHEUS 25 I STOCKHOLM

Rapporter från Arkeologikonsult 2024:3713

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Lämning L2015:7789
Fastighet Cepheus 25
Stockholm socken och kommun
Stockholms län

Författare Peter Sillén

Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsens diarienummer:	431-61205-2023
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2024-01-08
Uppdragsnr i KMR:	202400462
Företagare:	Ellevio AB
Fastighet:	Cepheus 25
Berörda lämningar, KMR:	L2015:7789
Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Utförandetid, fältarbete:	5 februari – 8 april 2024
Inmättningsmetod:	RTK-GPS
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdssystem:	RH 2000
Projektledare:	Peter Sillén
Rapportansvarig:	Peter Sillén
Fältpersonal:	Peter Sillén, Philip Tonemar
Planer och layout:	Ida Söderström
Fynd:	Inga fynd påträffades

ARKEOLOGIKONSULT
Karins väg 5, 194 61 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41
www.arkeologikonsult.se

Fastighetskartan (Topografi 10 och Fastighetsindelning): ©Lantmäteriet
Omslagsbild: Den avslutande delen av schaktet i Kindstugatan. Foto från nordöst.

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING INOM CEPHEUS 25 I STOCKHOLM

Rapporter från Arkeologikonsult 2024:3713

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

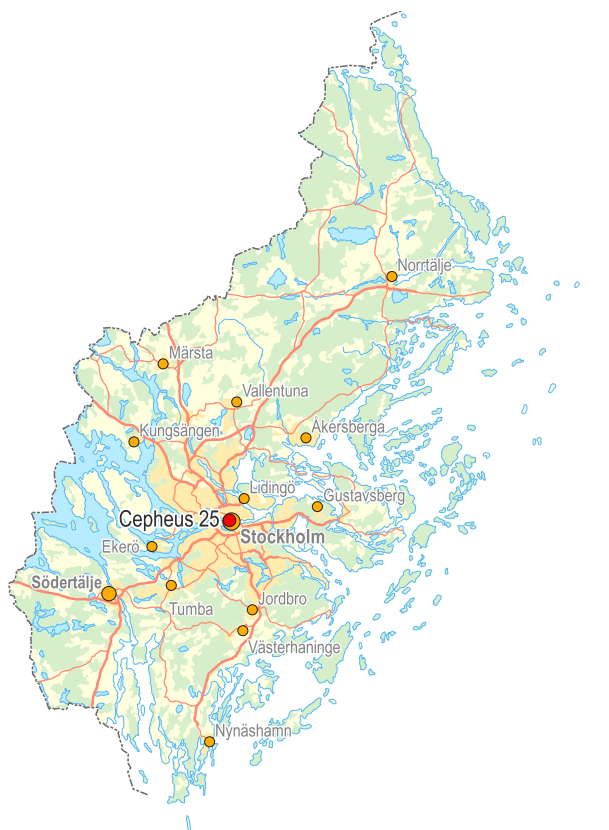
Lämning L2015:7789

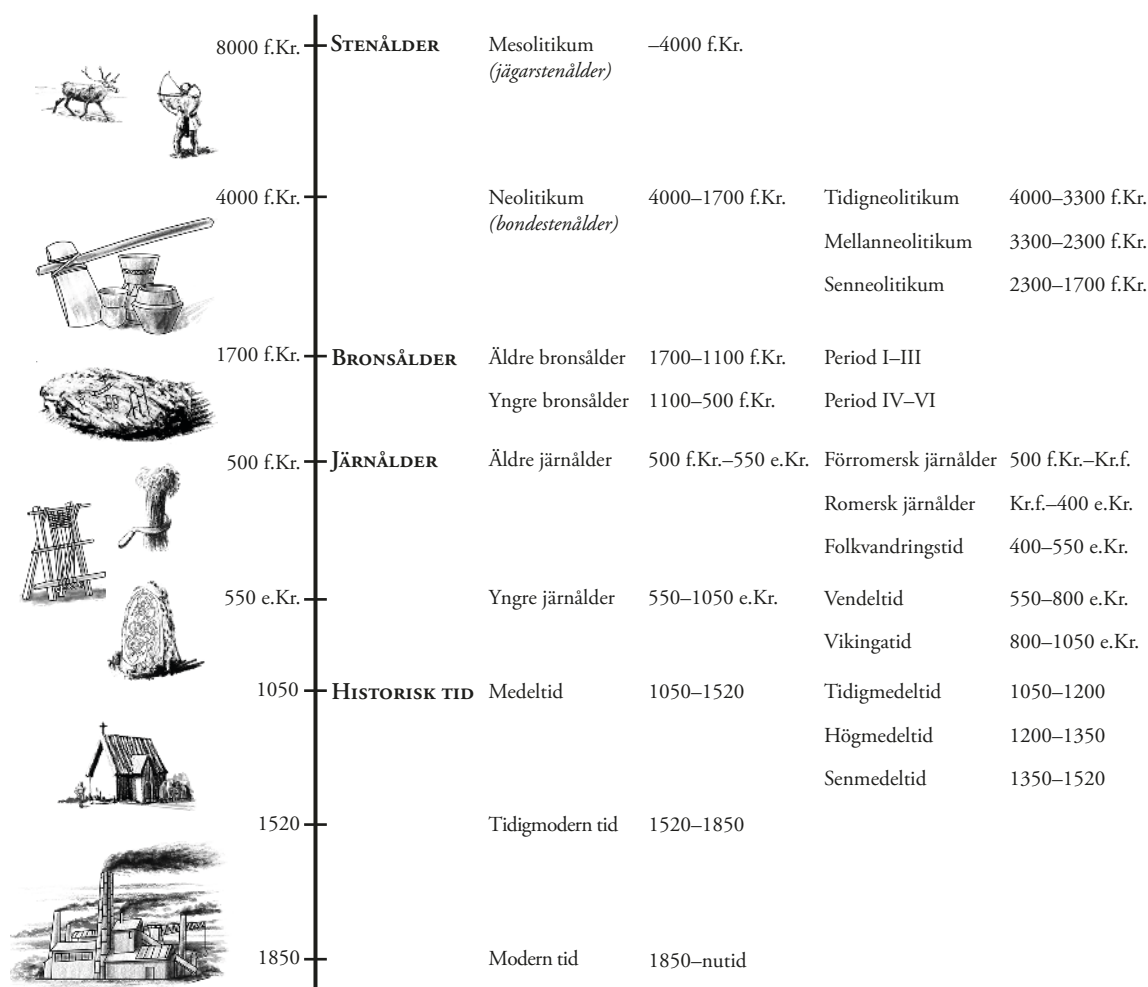
Fastighet Cepheus 25

Stockholm socken och kommun

Stockholms län

Författare Peter Sillén

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från Länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

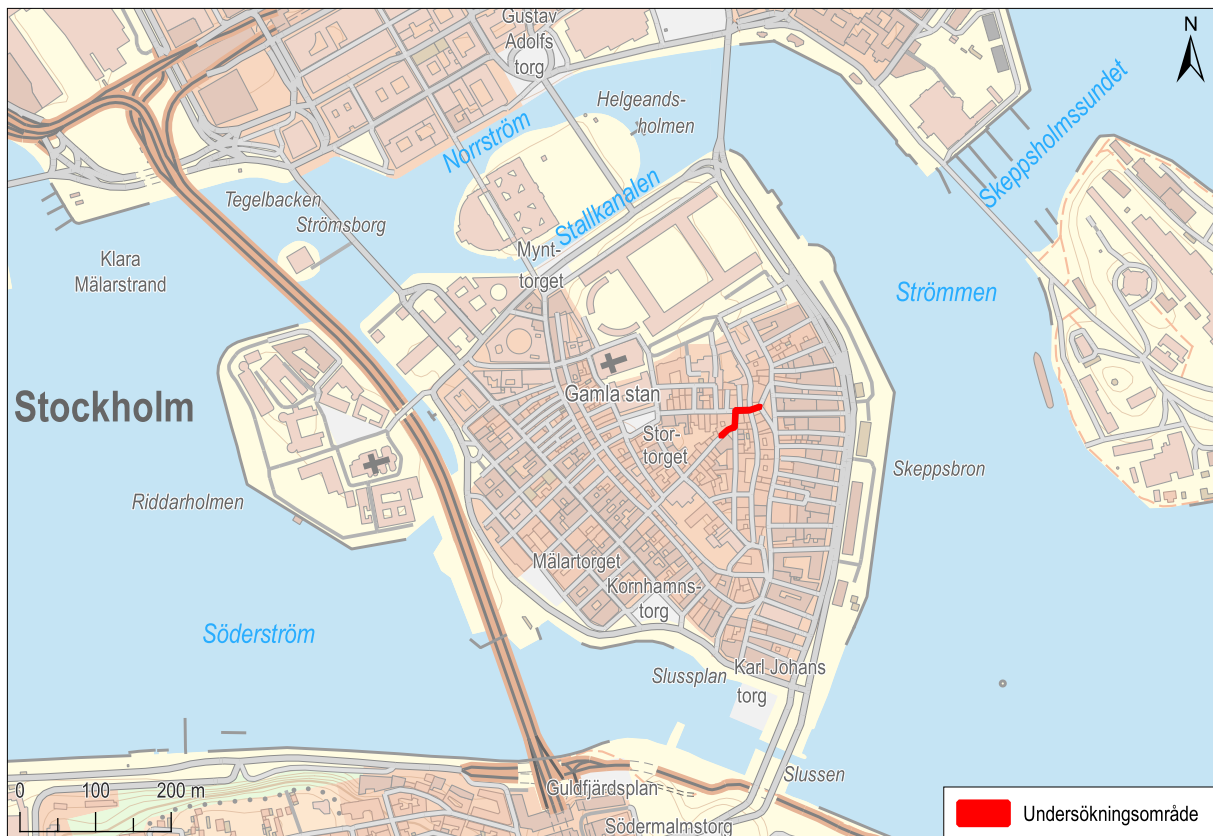
eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, till exempel fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält, kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLL

INLEDNING	7
BAKGRUND	7
TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR	8
GENOMFÖRANDE	8
RESULTAT	9
REFERENSER	9
Litteratur	9
Digitala källor	9

Figur 1. Platsen för schaktningsövervakningen i Gamla stan i Stockholm. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:10 000.

Figur 2. Undersökningsområdet tillsammans med stadsmurens äldsta sträckning enligt Hansson 1956. Skala 1:3 000.

INLEDNING

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning mellan Köpmanbrinken och Kindstugatan i Gamla stan i Stockholms kommun och län (figur 1). Anledningen till uppdraget var att Dammarsberg Entreprenad AB hade för avsikt att gräva schakt för förläggning av

nya elkablar åt Ellevio AB motsvarande en sträcka på cirka 80 meter från hörnet Köpmanbrinken/Köpmanorget via Köpmangatan, Själagårdsgatan och cirka 25 meter in på Kindstugatan. Syftet med schaktningsövervakningen var att fastställa och dokumentera eventuella lämningar och kulturlager inom Stockholm stadslager L2015:7789.

BAKGRUND

Köpmangatan är Stockholms tidigaste belagda gatunamn och omnämns redan 1323; *in medio vici dicti köpmannagatu 'på köpmännens gata'* (Stahre m.fl. 2005:61). Gatan låg under medeltiden i de inre kvarteren som var omgärdat av den äldsta stadsmuren där Köpmangatan gick från Stortorget

i väster och mynnade vid en stadspört i öster som kallades Köpmanporten vid nuvarande Köpmanorget (figur 2 och 3). Porten revs 1685 för att passagen ansågs ha blivit för trång. Marken ska sänkts så kraftigt att alla spår efter muren utplånades (Hansson 1956:51f).

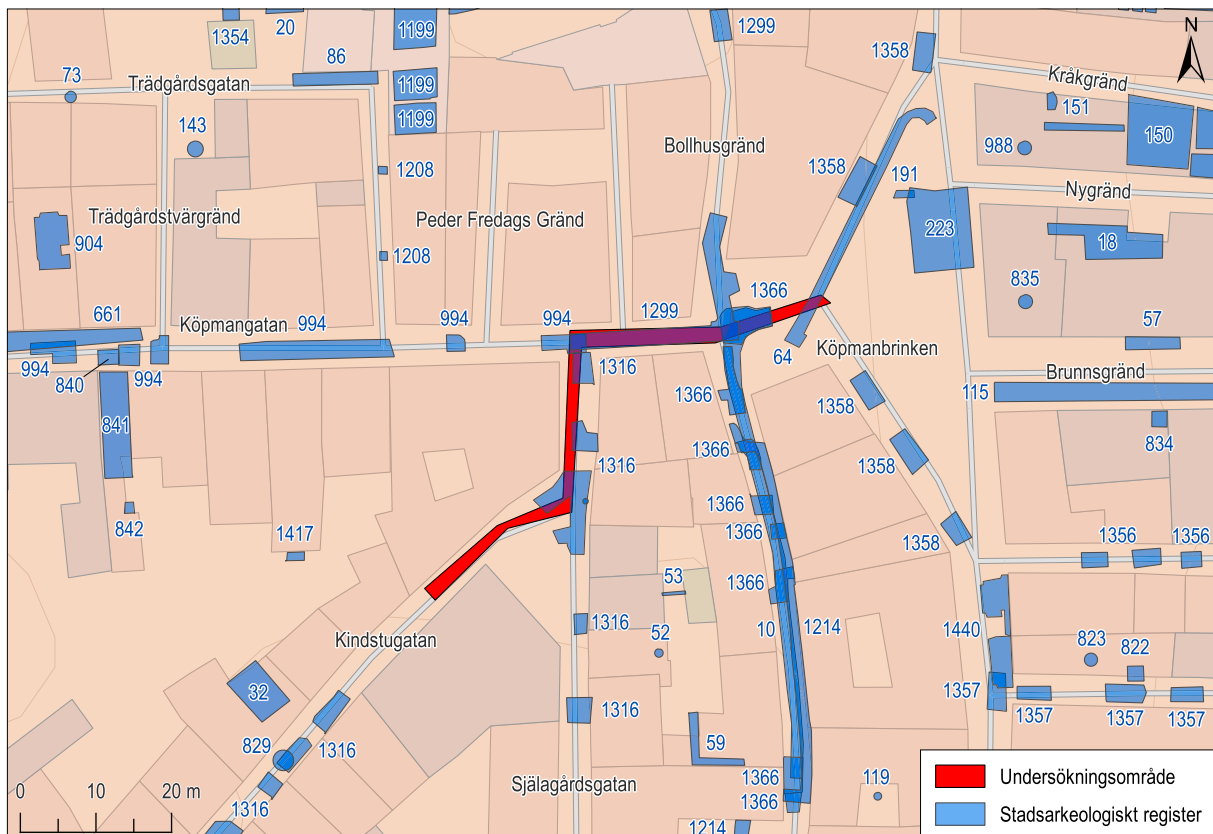

Figur 3. Schaktets utbredning längs Själagårdsgatan och Kindstugatan vid Brända tomten. Foto från söder.

TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR

I stadsarkeologiskt register (SR) över tidigare arkeologiska undersökningar i närområdet finns endast ett fåtal arkeologiska lämningar redovisade trots att många grävda schakt har dokumenterats genom åren. I samband med renovering av vatten- och avloppsledningar längs med hela Köpmangatan utfördes en arkeologisk undersökning 1996 i en äldre

rörgrav som i regel var cirka 2 meter djup (SR 994; figur 4). Vid schaktningen påträffades orörda kulturlager på några få ställen och ett par kavelbroar, varav den äldsta var bränd. Provtagning från ett lager under den brända kavelbron ¹⁴C-daterades till mellan 1287–1399. Fyndmaterialet bestod huvudsakligen av medeltida keramik (Källström 1996:5).

Figur 4. Undersökningsområdet och Stadsarkeologiskt register (SR) med tidigare arkeologiska undersökningar. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:1 000.

GENOMFÖRANDE

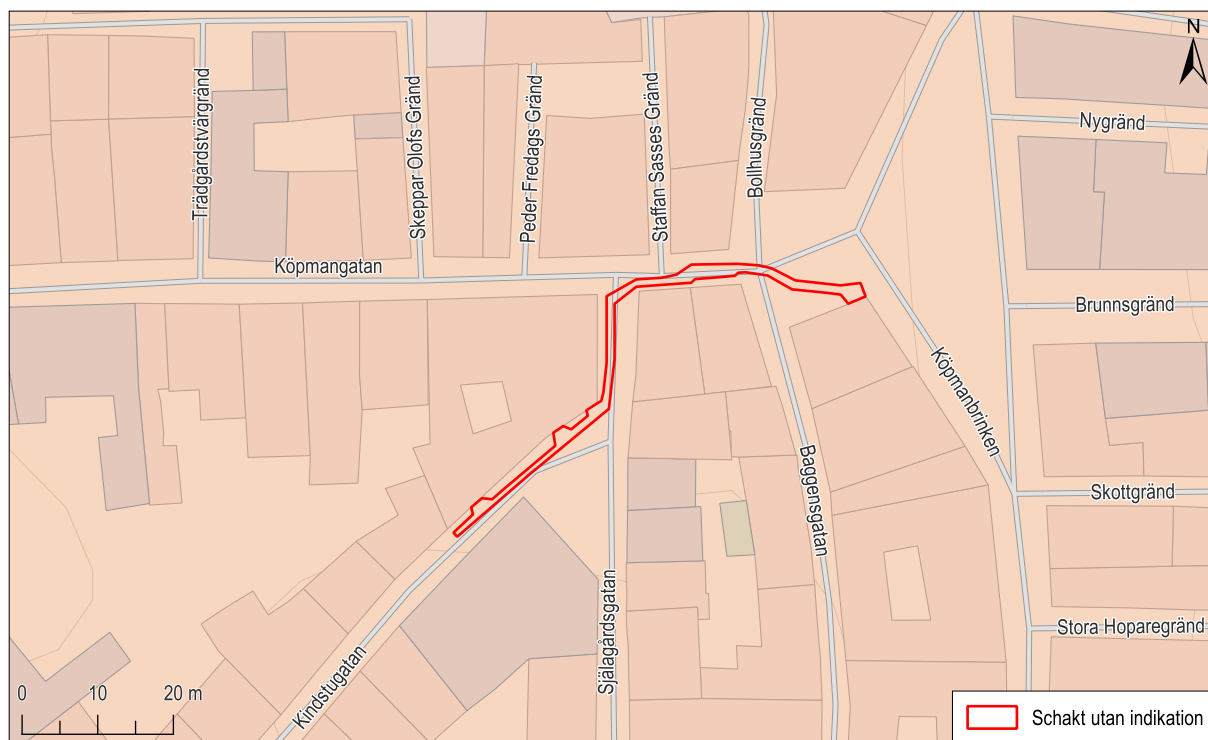
Schaktningsövervakningen genomfördes löpande över en tvåmånadersperiod. Ledningsschaktet grävdes nästan uteslutande med grävmaskin. Vid ett tillfälle användes en så kallad grävsug inom ett område i Köpmangatan där grävmaskinen inte kom åt på grund av tidigare ledningsdragnings. Schaktet grävdes knappa 80 meter långt och mellan 0,6–2,0

meter brett. Schaktdjupet varierade mellan 0,7 och 1,3 meter. På Köpmantorget och Köpmangatan låg schaktdjupet på mellan 1,0 och 1,3 meter. Största djupet uppmättes på Köpmangatan i samband med användningen av grävsug under äldre ledningsdragning. Grundast var schaktet på Själagårdsgatan och Kindstugatan med ett djup på 0,7–1,0 meter.

RESULTAT

Vid schaktningen påträffades inga lämningar av antikvariskt intresse. Inga kulturlager eller konstruktioner identifierades vare sig i schaktväggarna eller

i schaktbotten (figur 5). Samtliga massor i schaktet var sentida sättsandslager.

Figur 5. Schaktet efter avslutad undersökning. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:1 000.

REFERENSER

Litteratur

HANSSON, H. 1956. *Stockholms stadsmurar*. Monografier utgivna av Stockholms kommunförvaltning 18. Stockholm.

KÄLLSTRÖM, M. 1996. *Köpmangatan. Stockholm, Gamla stan, Köpmangatan, fornlämning 103*. Stockholms stadsmuseum, arkeologisk rapport.

STAHLRE, N-G. M.FL. 2005 [1992]. *Stockholms gatunamn*. Tredje, utökade och reviderade upplagan, bearbetad av Staffan Nyström. Stockholmia förlag. Stockholm.

Digitala källor

KULTURMILJÖREGISTRET (KMR)
Riksantikvarieämbetets söktjänst (Fornsök) med alla kända registrerade fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i Sverige
<https://app.raa.se/open/fornsok/>

STADSARKEOLOGISKT
REGISTER FÖR STOCKHOLM (SR)
<https://stadsarkeologisktregister.stockholm.se/>

Rapporter från Arkeologikonsult 2024:3713